

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

building
local
promise.

Razumkov
centre

ОГЛЯД РОБОТИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ У ВЕРЕСНІ 2024 р.

Жовтень 2024

Це видання було представлено Центром Разумкова в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Раєт в Україні. Зміст видання є винятковою відповідальністю Раєт та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

ОГЛЯД РОБОТИ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ У ВЕРЕСНІ 2024 р.

Геннадій РЯБЦЕВ,
експерт з питань енергетики Центру Разумкова

Володимир ОМЕЛЬЧЕНКО,
директор енергетичних програм Центру Разумкова (загальна редакція)

У вересневому бюлетені Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні зазначено, що дев'ять хвиль скоординованих атак на енергетичну інфраструктуру, здійснені росіянами з 22 березня 2024 р. до 31 серпня 2024 р., «спричинили серйозні довготривалі наслідки, завдавши шкоди цивільному населенню та ключовим системам: електропостачання, водопостачання, каналізації, опалення, охорони здоров'я, освіти та економіки». Зважаючи на кількість постраждалих регіонів, скоординованість атак і масштаб шкоди, завданої цивільному населенню та критично важливим системам, що забезпечують життєво необхідні послуги, у Моніторингової місії є підстави вважати, що «численні аспекти цієї військової кампанії... порушують основоположні принципи міжнародного гуманітарного права». Атаки російських збройних сил на електроенергетичну інфраструктуру України, «імовірно, порушують усі три принципи [захисту цивільного населення та цивільних об'єктів]: розрізнення, пропорційності та запобіжності».

Завдана російськими ударами шкода була б у рази більшою, якби не вжиття заходів із прикриття об'єктів паливно-енергетичного комплексу, зокрема тих, де відбуваються ремонтні й відновлювальні роботи, а також наявність на об'єктах передачі й розподілу електричної енергії захисту першого та другого рівнів, установленого в рамках реалізації експериментального проєкту із захисту об'єктів критичної енергетичної інфраструктури.

Відновлення роботи енергетичної системи після серпневих ударів тривало 11 діб. У подальшому виконувалися завдання з облаштування фізичного захисту об'єктів з урахуванням використання ворогом крилатих ракет повітряного базування з касетними бойовими частинами, формування на об'єктах передачі й розподілу розосереджених запасів найбільш уразливого обладнання, а також тривали ремонти на станціях, результатом яких має стати запуск дев'яти енергоблоків АЕС і відновлення 60-70% потужності теплової генерації.

ПІДГОТОВКА ДО ОСІНЬО-ЗИМОВОГО ПЕРІОДУ

Підготовка до опалювального сезону 2024-2025 рр. відбувається за трьома векторами, визначеними урядом у серпні:

1. Велика генерація та розподіл: «Відновлення і ремонти ідуть 24/7». У Фонді підтримки енергетики накопичено €560 млн. «Партнери профінансували закупівлю енергетичного обладнання потужністю 170 МВт». Після того як у серпні Кабінет Міністрів визначив перелік енергетичних товарів,

увезення яких здійснюється без сплати митних платежів, імпортовано понад 1,8 тис. одиниць генераторного і 120 тис. одиниць акумуляторного обладнання. «На завершальному етапі [перебувають] перемовини з ENTSO-E щодо збільшення лімітів імпорту електроенергії з ЄС до 2,2 ГВт».

2. Децентралізована генерація для бізнесу. Від початку року лише за Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9» підприємці отримали 60,2 млрд грн. Уведені в експлуатацію 83 зі 169 поставлених на підприємства теплопостачання когенераційних

установок. «Ще понад 290 установок і 100 блочно-модульних котелень будуть надані партнерами».

3. Децентралізована генерація для людей – «програми, які передбачають підтримку державою домогосподарств та ОСББ для забезпечення електроенергією». «Понад 80% шкіл і 100% лікарень **забезпечені** генераторами, загалом встановлено 16 500 потужних генераторів».

Під час засідання Штабу з підготовки об'єктів житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду сформульовані такі основні **завдання** центральним і місцевим органам влади на жовтень 2024 р.:

- ✓ підготовка ТЕС і ТЕЦ до стабільного функціонування в умовах зими;
- ✓ забезпечення фізичного захисту об'єктів критичної інфраструктури;
- ✓ розроблення алгоритмів дій на випадок форс-мажорних ситуацій;
- ✓ установа когенераційних установок і модульних котелень у постраждалих регіонах;
- ✓ забезпечення сталого водопостачання в районах, що перебувають у зоні ризику;
- ✓ поширення практики експлуатації індивідуальних теплових пунктів.

У рамках цієї роботи Держенергонагляд **повідомив** про усунення 77 і 92% із понад 5,5 і 3,4 тис. зауважень до функціонування, відповідно, 1 775 і 1 576 перевірених фахівцями інспекції соціально важливих об'єктів електро- й тепlopостачання.

Мінвідновлення також **заявило** про початок розроблення, спільно з USAID, техніко-економічного обґрунтування проєктів із неперервного електро-, тепло- й водопостачання понад 800 тис. мешканців Вінниці, Хмельницького й Тернополя. Утім, чи будуть реалізовані ці проєкти й коли це може статися, не повідомлялося.

Занепокоєння викликає також факт неповного гарантування будівництва нової потужності переможцями спеціальних аукціонів, проведених відповідно до **постанови** НКРЕКП НЕК «Укренерго» в серпні. Фінансове

забезпечення на рахунки ескроу внесли лише 33 із 48 компаній-учасниць. Тобто через рік в енергетичній системі з'являться лише 99 МВт резервів підтримки частоти (що відповідає **потребі**, визначеній для цього виду резервів), 68 МВт **резервів** на послуги завантаження і 210 МВт – на послуги завантаження й завантаження-розвантаження в кожній годині (12 і 50% виставлених на аукціон **потреб**). Не виключено, що однією з причин неповного гарантування фінансового забезпечення стало зростання ризиків, спричинене сумнівною **зміною** керівництва НЕК «Укренерго». З цієї ж причини третій спеціальний аукціон, запланований на жовтень, вірогідно, не відбудеться.

Через серйозну шкоду, завдану генерації дев'ятьма масованими атаками, енергетики не змогли скористатися паливом, що резервувалося для проходження міжсезоння. Через це запаси вугілля на складах ТЕС і ТЕЦ відповідають максимально можливому рівню (3,1 млн т), а **запаси** газу в підземних сховищах зросли до 7,6 млрд куб. м (+0,7 млрд куб. м; без урахування 4,7 млрд куб. м газу «довготривалого зберігання» і 0,6 млрд куб. м газу, що належить нерезидентам).

При цьому в НАК «Нафтогаз України» **зазначили**, що «газ залишається чи не єдиним надійним джерелом енергії в умовах війни», тому «опалювальний сезон розпочнеться вчасно».

ЕНЕРГЕТИЧНИЙ БАЛАНС

Після подолання наслідків масованої російської атаки 26 серпня, яке тривало 11 діб, роботу енергетичної системи України вдалося збалансувати. Це дозволило скасувати графіки погодинних вимкнень, що діяли 1-6 вересня для однієї-трьох черг споживачів одночасно. Аварійна допомога європейських операторів залучалася лише п'ять разів, а пропускна спроможність міждержавних перетинів використовувалася не більше, ніж наполовину (25 вересня – 20 ГВт год).

Відносного балансу вдалося досягти завдяки подальшому зниженню денної температури в більшості регіонів України, а також відновленню об'єктів генерації та розподілу, в ході якого заплановано в жовтні **запустити** дев'ять енергоблоків АЕС і 60-70% **потужності** теплової генерації, зруйнованої російськими атаками. Утім, погіршення погодних умов суттєво зменшило ефективність роботи СЕС. Тому обсяги генерації

електроенергії на них скоротилися майже вдвічі.

Упродовж звітнього періоду базову потужність Об'єднаної енергосистеми України забезпечували 8 блоків АЕС, що генерували близько 5,4 ГВт енергії. Один блок залишався на технічному обслуговуванні. Джерелом маневрової потужності впродовж звітнього місяця були 4-6 енергоблоків ТЕС і ТЕЦ, а також ГЕС і ГАЕС, які спільно виробляли близько 2,7 ГВт електричної енергії.

Через відсутність дощів і високі температури повітря генерація на підприємствах ПрАТ «Укргідроенерго» у вересні залишалася низькою, не перевищуючи 0,5 ГВт. Рівень водосховищ Дніпра й Дністра відповідав рішенням Міжвідомчої комісії при Державному агентстві водних ресурсів України по встановленню режимів роботи водосховищ.

Упродовж звітнього періоду в Україні генерувалося 8,8-9,5 ГВт електроенергії щоднини (у 2021 р. – до 18 ГВт). На АЕС припадало 60% генерації, станції на ТЕС – 14, ВДЕ – 13, ТЕЦ – 8, ГЕС – 5%.

Нестача електричної енергії прогнозувалася сім разів – 1-6 і 12 вересня. Для балансування системи п'ять разів залучалася аварійна допомога операторів ENTSO-E, передусім польського, якому 6 вересня аналогічну послугу надав НЕК «Укренерго».

Через бойові дії й технічні причини знеструмленими в Україні були в середньому 560 населених пунктів (+50 порівняно з попереднім місяцем), додатково, через погодні умови – до 86 (16 вересня). Тривожить, що кількість сіл і селищ, які з різних причин перебувають без енергопостачання, зростає п'ятий місяць поспіль (у квітні їх було до 400). При цьому близько 300 населених пунктів були знеструмленими у вересні впродовж двох і більше діб.

Комерційний експорт у серпні не здійснювався. У нічні й ранкові години через українську мережу відбувався **транзит** електроенергії з Угорщини до Румунії. Імпорт потужністю 0,6-1,5 ГВт надходив із Польщі, Словаччини, Румунії, Угорщини та Молдови.

Нестачі природного газу не спостерігалось. Його споживання у вересні, завдяки зростанню кількості генеруючих установок, виявилось на 10% більшим порівняно з

аналогічним періодом минулого року, хоча й на 35% меншим порівняно з вереснем 2021 р. Місячний видобуток перевищив минулорічний рівень на 2%. ВАТ «НАК Нафтогаз України» **планують** довести річний показник до 15 млрд куб. м і **стверджують**, що за вісім місяців компанії Групи Нафтогаз видобули 9,8 млрд куб. м товарного газу (на 7% більше, ніж за аналогічний період 2023 р.).

Оскільки у вересні в підземні сховища надходило в середньому 25 млн куб. м природного газу на добу з 40 млн куб. м видобутих, нинішній рівень запасів у них є нижчим, аніж у 2015-2018 рр., на 20% (з урахуванням газу, що належить нерезидентам). Утім, на думку керівництва Групи Нафтогаз, «темпи накопичення газу дають нам змогу оптимістично **прогнозувати** виконання плану, а саме 13,2 млрд куб. м до 1 листопада».

Щодобовий комерційний експорт газу, що зберігався нерезидентами в підземних сховищах у режимі «митного складу», здійснювався в обсягах 7-8 млн куб. м на добу. У режимі «шорт-хол» на вихід з української ГТС транспортувалося в середньому 9,5 млн куб. м на добу (ГВС «Дроздовичі»).

Газотранспортна система України функціонувала в нормальному режимі. Номінації замовників послуг зберігання й бронювання потужності виконувалися в повному обсязі.

Нафтопродуктів на внутрішньому ринку достатньо для задоволення попиту, який залишається на найвищому місячному рівні завдяки активності аграріїв і великій кількості автомобільних перевезень. Створено значний запас дизельного палива. Нестачі скрапленого нафтового газу, попри суттєве зростання цін на нього, також не спостерігається.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ГАЛУЗІ

Завдяки низці рішень, ухвалених Кабінетом Міністрів України та НКРЕКП у травні (зокрема **постанові**), і зменшенню споживання електроенергії внаслідок тривалих стабілізаційних вимкнень, заборгованість з її оплати виробникам улітку дещо скоротилася (до 12 млрд грн). Натомість борги з оплати постачальникам універсальних послуг продовжують зростати (>13 млрд грн), а з оплати теплокомуненерго за спожитий газ, хоч і скорочуються, проте досі становлять близько 65 млрд грн.

Заборгованість НЕК «Укренерго» перед «зеленою» генерацією знову збільшилася. Тепер до 26 млрд грн (хоча попереднє керівництво оператора планувало повністю **погасити** її до кінця року). При цьому учасники ринку електричної енергії винні операторові приблизно таку ж суму за отримання послуг з передачі й диспетчеризації.

Триває накопичення боргів на балансуємому ринку, які щомісяця зростають на 0,7-0,8 млрд грн. Цю проблему можна вирішити, забезпечивши платоспроможність усіх учасників енергетичного ринку – від виробника й постачальника до кінцевого споживача. Утім, далі регулярних **доручень** РНБО Кабінетові Міністрів справа не просувається. Уряд із невідомих причин фактично бойкотує **скорочення** переліків захищених споживачів, частка підприємств критичної інфраструктури в яких становить не більше третини.

Між тим, Господарський суд міста Києва **відкрив** провадження у справі № 910/11241/24 за позовом ДП «Гарантований покупець» до АТ «НАЕК «Енергоатом» про стягнення 14,4 млрд грн боргу. На думку позивача, НАЕК «Енергоатом» порушив свої обов'язки за договором про надання послуг із забезпечення доступності електричної енергії для побутових споживачів в частині повної та своєчасної оплати вартості послуг за лютий 2023 – червень 2024 р.

ТРАНЗИТ

У звітному періоді ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» забезпечував щоденний транзит 5-6 млн куб. м газу з Угорщини до Молдови і Словаччини, а також транспортував 41-42 млн куб. м російського ресурсу (39% обсягів, передбачених контрактом з АТ «Газпром»). Близько 89% газу прямувало до Словаччини, 11% – на АТ «Молдавська ДРЕС» у т. о. Придністров'ї. Транспортування здійснювалося через ГВС «Суджа».

При цьому, **за словами** Прем'єр-міністра України, «офіційних перемовин щодо продовження транзиту російського газу немає. Сьогодні український уряд і я, як Прем'єр-міністр, не залучені до транзиту російської нафти чи газу», Україна не готова співпрацювати з росією, не планує цього робити і не буде продовжувати угоду з нею.

АТ «Укртранснафта» транспортувала до 30 тис. т російської нафти на добу для НПЗ Словаччини та Угорщини (управляються приватною угорською компанією MOL). Транзит здійснювався південною гілкою МТ «Дружба» (до НПС Феньєслітке й Будковце).

При цьому з 9 вересня 2024 р. MOL Plc. **купуватиме** всю нафту, що транспортуватиметься, на білорусько-українському кордоні.

ЦІНОВА СИТУАЦІЯ

Ціновий **індекс** електричної енергії базового навантаження (BASE) на ринку «на добу наперед» (РДН) у вересні становив 5 433, на піку (PEAK) – 5 157 грн/МВт год (-1,2 і +8,8% порівняно із серпнем). Такі зміни відображають скорочення пропонувань енергії надвечір через сезонне зменшення сонячної активності після 16:00. При цьому позапікове (OFFPEAK) навантаження подешевшало до 5 711 грн/МВт год (-8,7%). У вересні зберігалася велика волатильність індексів (до 80%).

Середньозважена **ціна** на внутрішньодобовому ринку (ВДР) становила 6 185, на РДН ОЕС України – 5 672 грн/МВт год (+3,6 і -1,2% порівняно із серпнем, відповідно).

Середньозважена **ціна** жовтневого ресурсу природного газу за результатами електронних біржових торгів на Українській енергетичній біржі у вересні знову зросла. Тепер до 14 364 грн/тис. куб. м (+4,3% порівняно із серпнем). Початок опалювального сезону, звісно, підтримує висхідний тренд.

Вартість природного газу на TTF, приведена до вітчизняного кордону, зменшилася до 24 650 грн/тис. куб. м (-4% порівняно із серпнем; із ПДВ). Показово, що місяць тому, коли котирування на хабі додали 14%, ціни на кордоні зросли на 19%. У вересні ж усереднене зниження котирувань на TTF становить 7%, тоді як приведених до українського кордону – лише 4%.

Тарифи ТОВ ГК «Нафтогаз України» на газ для побутових споживачів із 1 жовтня 2024 р. знову зросли (у вересні вони становили 18 200 грн, із ПДВ). **Ціни** для побутових **споживачів і теплокомуненерго** до 30 квітня 2025 р. зафіксовані на рівні 7 960 грн/тис. куб. м.

Попри рекордні **запаси** газу в європейських сховищах (+9% середнього за п'ять

останніх років), щонайменше дев'ять держав-членів ЄС продовжують їх поповнювати. Завдяки цьому в них уже накопичено 101,4 млрд куб. м палива (+2,2% за місяць). Закачуванню не завадили навіть найбільші з початку року планові ремонти норвезької газової інфраструктури та відносно високі спотові ціни на хабі ТТФ. Вони, хоч і знизилися на 6-8% порівняно із серпневими (до \$390-440/тис. куб. м), і досі конкурують з азійськими.

Котирування ф'ючерсів на енергетичне вугілля Coal (API2) CIF ARA (ARGUS-McCloskey) у вересні зменшилися в середньому на 7% і перебували в межах \$112-116/т. Рік тому котирування становили \$123/т. Попри зниження цінних індикаторів, запаси вугілля на складах терміналів ARA (Амстердам – Роттердам – Антверпен) скоротилися до 3,8 млн т (-19% порівняно з серпневими; -39% порівняно із середньорічною нормою).

Котирування ф'ючерсів на нафту Brent у вересні продовжували падіння, спричинене розчаруванням учасників торгів як проголошенням, так і реальним зростанням видобутку державами-членами ОПЕК+ у другому півріччі 2024 р. Як наслідок, 10 вересня 2024 р. було оновлено трирічний мінімум (\$69/бар.; 1 січня 2021 р. – \$68/бар.), а усереднені для вересня котирування знизилися до \$73/бар. (-7% порівняно з серпневими).

З огляду на менші, ніж прогнозувалося, обсяги споживання нафти й готовність Саудівської Аравії збільшити видобуток, зростання котирувань у жовтні є малоімовірним. Це припущення підтверджують Goldman Sachs і Morgan Stanley. За збереження чинних тенденцій пропонування сировини в 2024 р. становитиме 103,2 млн бар. на добу, тоді як попит зросте до 103,0 млн бар. Як наслідок, ціни на ф'ючерси із ближніми термінами постачання досі є нижчими, ніж котирування більш віддалених позицій.

Вартість автомобільного бензину й дизельного палива в Україні майже не змінилася, тому що підвищення ставок акцизного податку на них (на 14 і 27% відповідно) і чергове здешевлення гривні на міжбанківському ринку (-1% відносно євро) були майже повністю компенсовані зменшенням гуртових цін на кордоні. Тому, станом на 30 вересня 2024 р., індикативні ціни на бензин А-95Євро5 і ДП-Л Євро5 становили 60,27 і 52,77 грн/л відповідно.

Натомість індикативна ціна скрапленого нафтового газу, ставка акцизного податку на який була піднята одразу на 185%, зросла до 32,97 грн/л (+15% порівняно з попереднім місяцем). При цьому, на відміну від інших видів нафтопродуктів, пропонування пропанбутану з початком опалювального сезону в Польщі й державах Балтії суттєво скоротяться, що, з урахуванням вищого акцизу та ймовірного ухвалення законопроекту № 11416-д, здатне підняти роздрібні ціни на нього до 37-39 грн/л. Це скоротить платоспроможний попит із боку суб'єктів господарювання, які використовують скраплений нафтовий газ як пальне для малих комерційних автомобілів, і зробить установлення газобалонного обладнання на транспортні засоби недоцільним.

ЗМІНИ В НОРМАТИВНІЙ БАЗІ

Президент України підписав:

- ✓ **Закон** від 22 серпня 2024 р. № 3931-ІХ про уточнення повноважень державних органів у сфері захисту критичної інфраструктури, яким подолано юридичну колізію між **Законом** України «Про критичну інфраструктуру» й **Кодексом** цивільного захисту України в частині визначення повноважень суб'єктів національних систем цивільного захисту й захисту критичної інфраструктури. Утім, наявні суперечності прибрані лише частково, про що свідчить **висновок** Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради;
- ✓ **Закон** від 21 серпня 2024 р. № 3915-ІХ щодо врегулювання окремих питань використання термінології у сфері впровадження «розумних мереж», критеріїв сталості, реагування на попит та управління ним. Окрім цього, зазначений документ надав можливість ТОВ «Оператор газотранспортної системи України» можливість застосовувати особливі режими експлуатації газопроводів, у т. ч. спрощену тимчасову консервацію, з метою оптимізації їхньої надлишкової потужності, а також дозволив НЕК «Укренерго» використати кошти, одержані від розподілу в 2024 р. пропускнуєї спроможності міждержавних перетинів, для погашення заборгованості на балансуючому ринку (50%) і перед ДП «Гарантований покупець» (50%).

Кабінет Міністрів України:

- ✓ достроково припинив повноваження голови правління НЕК «Укренерго» «без доказу неналежного управління», чим **поставив** під сумнів «політичну та бізнесову незалежність системного оператора». Такі дії єдиного акціонера компанії **спричинили** відставку голови та одного із двох незалежних членів наглядової ради НЕК «Укренерго» і можуть негативно позначитися на її подальшій співпраці з операторами-членами ENTSO-E;
- ✓ **затвердив** порядок надання гарантії походження електричної енергії, що вироблена високоефективною когенераційною установкою, порядок і форми ведення електронного реєстру гарантій походження електричної енергії, що вироблена високоефективною когенераційною установкою;
- ✓ **визначив** перелік заходів з організації встановлення газопоршневих і газотурбінних установок на судах технічного флоту (спеціалізованих судах), що використовуватимуться для забезпечення стабільного енергопостачання під час дії воєнного стану. Документом також спрощено процедури оренди та приєднання таких суден до розподільних мереж;
- ✓ **затвердив** Порядок використання коштів державного бюджету для швидкого відновлення України, що будуть спрямовані на відновлення критично важливих об'єктів інфраструктури, зокрема енергетичних, а також водогонів, пошкоджених через знищення Каховської ГЕС;
- ✓ **визначив** перелік витрат операторів газорозподільних систем, пов'язаних із ремонтом пошкодженої внаслідок воєнних дій інфраструктури та здійсненням заходів із запобігання настанню кризових гуманітарних ситуацій. Вони охоплюють технічні (на відновлення обладнання) й виробничо-технологічні витрати (у т. ч. втрат газу внаслідок бойових дій), а також пов'язані з приєднанням до газорозподільної системи за зверненням військових адміністрацій. Розмір компенсації за них розраховуватиметься за затвердженою Міненерго методикою і зменшуватиметься на суму одержаної міжнародної допомоги й витрат, що є складовими тарифу на розподіл;

- ✓ **забезпечив** відповідність **реєстру** біометану вимогам **закону** щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України в частині реєстрації користувачів, порядку видачі, передачі, розподілу та анулювання гарантій походження біометану.

Мінфін же **затвердив** порядок митного оформлення біометану, який транспортується трубопроводами, зокрема правила подачі документів для митного оформлення та експорту, а також вимоги щодо підтвердження відповідності біометану критеріям сталості.

Досі у відкритих джерелах відсутнє підтвердження або спростування **ухвалення** опублікованого Міненерго ще 18 січня 2024 р. **проекту** постанови уряду, який відновлює заборону на обіг нафтопродуктів, що не відповідають екологічним нормам Євро5, **дозволеного** з 17 березня 2022 р., зокрема «для забезпечення Збройних Сил та інших військових формувань».

НКРЕКП:

- ✓ **скоротила** кількість показників звітності підприємств теплопостачання на 37%;
- ✓ **зберегла** при замовленні потужності на квартальний період 2024/25 газового року коефіцієнт 1, що застосовується до **тарифів** ТОВ «Оператор ГТС України» на послуги транспортування природного газу для точок входу й виходу ГТС на міждержавних з'єднаннях;
- ✓ **ураховала** в **порядку** формування ціни, за якою здійснюється постачання електричної енергії споживачам постачальником «останньої надії», ризику від коливання цін на балансуючому ринку та ринку «на добу наперед»;
- ✓ **уточнила методик** визначення та розрахунку тарифів на послуги транспортування природного газу для точок входу і точок виходу на основі багаторічного стимулюючого регулювання, зокрема з метою врахування змін в економічному середовищі та для уникнення перехресного субсидіювання;
- ✓ **передбачила** оплату вартості добових негативних небалансів за попередній і поточний газові місяці у формі грошових коштів та/чи перерахунку коштів на рахунок умовного зберігання (ескроу) й

конкретизацію з 1 грудня 2024 р. методології розрахунку плати за нейтральність балансування на ринку природного газу;

- ✓ **дозволила** проведення планових і позапланових перевірок суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг і перебувають у регіонах України, де наявні активні бойові дії та тимчасово окуповані території, у приміщенні НКРЕКП та/або її територіального органу, та/або суб'єкта, діяльність якого перевіряється, за умови дотримання достатнього рівня безпеки працівників НКРЕКП та суб'єкта, діяльність якого перевіряється;
- ✓ **перенесла** на 31 жовтня 2024 р. граничний термін реєстрації генеруючих установок і точок обліку в **реєстрі** гарантій походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел;
- ✓ **створила** облікові записи в реєстрі гарантій походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел, для суб'єктів господарювання, які подали відповідні заявки.

АТ «Оператор ринку» **презентувало** програмне **забезпечення** та ознайомило учасників ринку з **правилами** торгівлі гарантіями походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел. Гарантії походження формуватимуться в реєстрі автоматично на безоплатній основі на фактичний обсяг електричної енергії, відпущеної в мережу або виробленої й використаної для власного споживання (на підставі даних комерційного обліку).

ТОВ «Оператор ГТС України», виконуючи **рекомендації** Антимонопольного комітету, **оновило** інструкції з реєстрації заяв на укладення договорів, вимоги до документів, інформацію про засоби зв'язку та контактні дані відповідальних осіб.

ПРОЄКТИ ТА НАМІРИ

У Верховній Раді України готують на друге читання:

- ✓ **Законопроект** № 11301-д від 18 липня 2024 р., спрямований на покращення платіжної дисципліни на ринку електричної енергії шляхом відкриття його

учасниками поточних рахунків із спеціальним режимом використання, запровадження відповідного алгоритму розподілу коштів із таких рахунків і посилення відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії.

- ✓ **Законопроект** № 11416-д від 30 серпня 2024 р., ухвалений за основу із доопрацюванням положень відповідно до ч. 1 ст. 116 Регламенту Верховної Ради України, яким, зокрема передбачені щомісячні авансові внески з податку на прибуток автозаправних станцій у розмірі 30-80 тис. грн залежно від асортименту пропонуваного на них товарів;
- ✓ **Законопроект** № 11310 від 31 травня 2024 р., ухвалений за основу й **рекомендований** профільним комітетом, який закладає правові основи для низьковуглецевого розвитку, досягнення кліматичної нейтральності, адаптації до змін клімату та виконання міжнародних зобов'язань України у відповідній сфері.

НКРЕКП оприлюднила проекти:

- ✓ **закону**, що уточнює визначення оптового енергетичного продукту й надає посадовим особам НКРЕКП право складення протоколу про адміністративні правопорушення у справах про адміністративні правопорушення, а також визначення відповідальності за зловживання на ринку;
- ✓ **постанови**, яка зобов'язує вносити до реєстру об'єктів електроенергетики та електроустановок споживачів (у т. ч. активних), що використовують альтернативні джерела, інформацію про потужність агрегованих генеруючих установок приватних домогосподарств, які уклали договір з постачальником універсальних послуг про купівлю-продаж електричної енергії за «зеленим» тарифом;
- ✓ **постанови**, що змінює час розрахунку обсягів продажу на РДН і правила заокруглення цих обсягів, часові межі, встановлені для проведення торгів, «закриття воріт» та здійснення розрахунків на РДН і ВДР, а також передбачає можливість відступлення права вимоги на отримання коштів за договорами за домовленістю сторін.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Верховна Рада України **закликала** парламенти та уряди держав-членів Групи Семи «консолідувати зусилля з надання Україні фінансово-економічної допомоги, зокрема у відновленні її об'єктів енергетичної інфраструктури».

На 68-й сесії Генеральної конференції МАГАТЕ, за результатами обговорення **доповіді** генерального директора агентства, ухвалено **резолюцію**, яка вчергове підтверджує, що українські атомні станції, серед яких і Запорізька АЕС, мають функціонувати під повним суверенним контролем України. Документ вимагає вивести російський військовий та інший персонал із території ЗАЕС і надати МАГАТЕ необмежений доступ до всіх об'єктів станції та інформації щодо них.

Укладено **угоду** про співпрацю між Запорізькою ОВА та Співдружністю Пенсильванія, у якій передбачено налагодження взаємодії між державними органами, науковими установами, організаціями громадянського суспільства та бізнесом, зокрема в енергетичній сфері.

Експортно-кредитне агентство **підписало** перший договір страхування інвестиційного кредиту від воєнних ризиків. Застраховано договір ТОВ «Флексорес» з ПАТ «МТБ Банк» на придбання міні-ТЕС за програмою «Доступні кредити 5-7-9».

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ Й РЕКОМЕНДАЦІЇ

У спеціальному **звіті** Міжнародного енергетичного агентства «Енергетична безпека України та майбутня зима» визначені 10 ключових заходів, необхідних для «забезпечення належного рівня енергетичних послуг в Україні впродовж наступних місяців». Необхідним, зокрема, вбачається:

1. Підвищити фізичну й кібернетичну безпеку критичної енергетичної інфраструктури України. Ідеться про захист від подальших атак, особливо ключових вузлів системи, таких як мережеві підстанції поблизу АЕС.

2. Прискорити постачання обладнання для ремонту, зокрема шляхом спрощення імпорту та чіткого визначенням пріоритетних потреб.

3. Збільшити потужність і децентралізувати електропостачання. Ідеться про системи резервного живлення, газові ТЕС, а також СЕС і ВЕС, доповнені системами накопичення енергії. Особливу увагу варто приділити лікарням і школам, мережам мобільного зв'язку, системам водопостачання й водовідведення.

4. Збільшити пропускну спроможність міждержавних перетинів. Зазначено, що наявні обмеження можна зняти, переглянувши «відносно консервативні рекомендації з управління ризиком».

5. Стимулювати споживачів до енергозбереження, продовжуючи інвестиції в енергоефективність. Запропоновано: знизити стандартну температуру теплоносія в системах централізованого опалення; встановити тариф, що гарантує певний обсяг споживання за субсидованою ставкою, після чого споживач має платити вищу ціну; провести інформаційні кампанії щодо роз'яснення змісту заходів з енергоефективності.

6. Забезпечити впровадження резервних систем опалення. Ідеться про постачання, передусім у найбільш постраждалих регіонах, невеликих когенераційних установок, котлів на скрапленому нафтовому газі, дровах та вугіллі з формування необхідних запасів пального для їхнього живлення.

7. Збільшити обсяг запасів газу в підземних сховищах.

8. Забезпечити гарантовані постачання газу з ЄС. Як варіант, варто розглянути можливість спільної експлуатації трансбалканської трубопроводної системи в реверсному режимі.

9. Через «взаємопов'язану природу ризиків у регіоні» скоординувати з Молдовою дії, зокрема стратегічні, із забезпечення надійного енергопостачання.

10. Закласти основу для сучасної, ринкової, стійкої, сталої та інтегрованої з європейською української енергетики, включно з інвестуванням в спільні енергетичні коридори.

Визначені експертами МЕА заходи не є новими і переважно вже **реалізуються** урядом, проте їхня реалізація має бути прискорена, оскільки до початку опалювального сезону залишилося не більше місяця.